

Una frontera permeable

En els pròxims anys, les evolucions poblacionals a Catalunya Nord es mantindran entre continuïtat i canvi: estabilitat en el rerepaís, amb un declivi secular final, eixamplament a tota la plana del Rosselló de la influència de Perpinyà, migracions sempre fortes, amb la confirmació d'una situació més equilibrada pels joves adults, estabilització dels migrants francesos antics i forta presència de la segona generació, població més envellida i alhora més diversa i contrastada. S'hi afegirà l'inici de l'impacte visible de les migracions frontereres, per raons de feina o d'oportunitats en un espai que la frontera econòmica i mental separarà cada vegada menys. Serà per desenes de milers que comptarem la gent que migrarà d'un cantó a l'altre en les comarques frontereres, més cap al sud que cap al nord. Una part s'instal·larà definitivament, una altra efectuarà desplaçaments quotidians o hebdomadaris entre domicili i treball, a cavall d'una ratlla que la gent veurà d'una altra manera. Amb les conseqüències previsible sobre el coneixement del català al nord i del francès al sud. Els canvis a l'entorn de la frontera seran la gran qüestió dels pròxims anys i el principal repte del futur. Parlem dels plans europeus Interreg de les cooperacions entre municipis, de les iniciatives diverses i espontànies en el camp de la cultura i de les empreses. Es despertaran, doncs, moltes expectatives, probablement massa optimistes en relació amb les inèrcies i les reticències al moviment que tampoc no faltaran. Però crec que el moviment i el progrés les escombraran més de pressa del que hom es pensa.

Continuïtat i canvi també per a l'economia. Ja fa temps que l'agricultura no és la primera activitat. La superen el turisme i les activitats terciàries, en què

El 2001 continuaran els laments pel retard del TGV fins a Perpinyà.

destaca el comerç. Però queda una base sòlida per la seva adaptació al mercat, per la seva capacitat de canvi, per la qualitat i el *savoir faire* dels pagesos i per l'impuls que dona a altres sectors. Des de fa uns vint anys s'observa una lenta disminució de la superfície conreada, per extensió de la urbanització i de les infraestructures o, més recentement, per falta de pagesos. Aquest últim element serà potser la principal preocupació pels pròxims anys, car si tenim una agricultura funcional, que ha resolt els aspectes tècnics o de mercat i el domini de l'aigua, li falta ara una generació de successors. És la conseqüència de la greu crisi de fa uns trenta anys i de l'èxode de la meitat dels actius, sobretot dels joves. Les solucions tècniques o d'organització aporten il·lusió per un temps, però, com gairebé sempre, l'essencial són els homes. El turis-

me no sembla tenir problemes d'adaptació; continuarà fort, estable i costaner, amb un lent reequilibri cap al rerepaís, ni tampoc les activitats de neu, on la clientela catalana és la benvinguda. El comerç, però, es troba davant un repte important: l'adaptació als canvis fronterers. Això afecta tant la distribució de detall i les grans superfícies com el mercat internacional de Sant Carles, el centre més gran de redistribució de productes agrícoles de tot el sud d'Europa i, d'una certa manera, la segona casa de moltes empreses de negoci i cooperatives valencianes, murcianes i andaluses.

I el català, en tot això? Malgrat el fort corrent migratori, les evolucions recents mostren una estabilització de l'ús i el coneixement del català, atesa la fidelitat lingüística dels seus locutors. També s'observa la forta regressió de les actituds d'autoodi i de diglòssia, i la bona imatge del català dins el conjunt de la població i, especialment, prop dels pares d'alumnes. Tot i algunes actituds contràries i de vegades agressives, el català és present dins la vida pública, confortat o reintroduït pel desenvolupament de les relacions administratives i professionals amb Catalunya. Aquestes tendències es mantindran, portades per la societat i per les creixents relacions transfrontereres, i votem perquè es reforcin. Un altre aspecte positiu continuarà a passos lents però segurs la revisió toponímica del cadastre, i ens aproparem als cinquanta municipis amb mapes i documents corregits. També s'acabaran d'editar els tres últims mapes IGN amb la toponímia corregida en català, que s'afegiran als set que ja portem des de la correcció del primer, l'any 1986. Ho celebrarem dignament en un dels edificis emblemàtics de Perpinyà, hi hagi la dreta o l'esquerra al poder de Catalunya Nord, i a Perpinyà,

car serà per al qui mana una ocasió de lluir de cara al sud —cal veure que ho haurà fet un servei de l'estat, tota una referència, sense que costi cap diner ni cap compromís concret local al català.

Mentrestant, les associacions catalanes i alguns sindicalistes locals continuaran barallant-se amb els serveis perifèrics de l'estat per aconseguir un ensenyament del català que correspongui al que vol la meitat dels pares d'alumnes del país, és a dir, més del que indiquen els percentatges ridículs d'avui dia. En efecte, ara per ara, l'ensenyament del català no perviu, car el món dels sindicats d'ensenyants en el seu conjunt i les estructures de l'educació nacional, de dalt a baix, s'auto-proclamen bastió dels anomenats "valors de la República", és a dir, de la distorsió d'aquests valors cap a actituds de xovinisme francès, de negació dels drets lingüístics i d'intolerància. Per tant, les guerres de trinxeres sobre aquest front continuaran essent el pa de cada dia de la militància catalana, que hi hagi o no repercussions del que passa a Còrsega. Ara bé, si es compleixen les previsions, a la Universitat de Perpinyà es programarà la construcció imminent d'una Casa dels Països Catalans, decisió presa el 2000 per d'aquí a tres anys, i destinada a acollir de manera digna l'ensenyament i la recerca en temes catalans i els intercanvis en el marc de l'Institut Joan Lluís Vives.

Malauradament, els riscos naturals podrien ser la gran notícia dels pròxims anys. En efecte, ja és hora d'esperar, amb angoixa i curiositat, el pròxim aiguat i les destrosses programades per a una ordenació del territori i un creixement urbà aberrants i temeraris a molts indrets, amb els llocs amenaçats coneguts. Si no passa d'aquí a pocs anys, no pot tardar, ja que han passat seixanta anys des del famós "Aiguat del 40", que va durar tres dies, l'octubre del 1940, i amb què es van enregistrar, el dia de més pluja, 1.000 l/m² de pluja al Vallespir, la qual cosa va provocar la mort de dues-centes persones i unes destrosses impressionants. Els especialistes no s'acaben de posar d'acord sobre el termini de l'ocurrència probable: els uns creuen que seria d'un mig segle, i els altres, d'un segle. Dit d'una altra manera, aviat toca; és el que diu la memòria popular, quan passen cinquanta anys, un aiguat s'apropa.

Més a prop. El TGV serà en procés de realització cap al 2004-2005. La perforació del túnel sota l'Albera i la construcció de la línia, d'una banda a l'altra de la frontera, centraran l'atenció i les polèmiques. Lamentarem els retards de les obres i el seu sobrecoast, que les instàncies oficials carregaran a l'esquena de les manifestacions ecologistes i de les oposicions dels municipis afectats pel

traçat, sense que ens confessin que ja portarem uns deu anys de retard per les pròpies tergiversacions i per absència de coordinació en l'àmbit dels estats. Ara bé, ja abans que circuli, aquest TGV ens haurà canviat la vida, relativitzant les distàncies reals i creant noves proximitats i noves estratègies individuals i col·lectives. L'any 2000, cap al nord ja tenim París a només sis hores de tren de Perpinyà (quan calia fins fa poc una llarga nit de trajecte), i aviat el tindrem a només quatre hores. Cap al sud, Barcelona serà a tocar i anar a València ja no semblarà una expedició llunyanca. El món dels Països Catalans serà més real i caldrà començar a explicar als joves dels instituts què passava quan hi havia una frontera hermètica al sud de Perpinyà i uns *blaveros* incultes al nord d'Alacant. A l'agost, tots plegats, joves i vells, començarem a la capital del Conflent o al nou edifici de la granja rehabilitada de Sant Miquel de Cuixà el cicle dels homenajes als fundadors de la Universitat Catalana d'Estiu de Prada, que continuarà funcionant amb uns participants de 25 anys de mitjana d'edat que vindran, com sempre, de tots els Països Catalans.

Joan Becat

ICRECS, Institut Català de Recerca en Ciències Socials de la Universitat de Perpinyà, membre numerari del IEC

Nou cicle per a l'economia andorrana

L'economia andorrana ha entrat durant l'última dècada en la fase de maduresa d'un cicle llarg de desenvolupament. Aquest cicle es va iniciar fa uns seixanta anys, quan a Andorra va començar la transició d'una economia bàsicament agropastoral a una economia de serveis. Si bé durant tot aquest període l'economia andorrana ha conegut diversos cicles conjunturals lligats a les economies veïnes, observem que el cicle es-

tructural que estem tancant els darrers anys ha conegut tres grans fases: una fase de llançament (1940-1960), durant la qual s'assenta la lògica del creixement econòmic i es defineixen les bases sobre les quals reposarà; una fase de creixement (1960-1991), en què l'expansió de l'economia andorrana ha estat espectacular, amb una transformació profunda de les estructures econòmiques, socials i culturals, i una fase de maduresa (a partir del 1991), que s'ha superposat a un cicle

econòmic conjuntural favorable durant la segona part de la dècada.

Avui dia es pot formular la hipòtesi segons la qual Andorra està esgotant un model de desenvolupament econòmic-social i està iniciant un nou cicle. El cicle estructural que tanca aquests anys s'ha fonamentat principalment en els factors següents: diferencial fiscal important i diferencial de preus significatiu respecte als països veïns; disponibilitat de productes difícils de trobar als països veïns;